

איזה מעשה עגל השני?

מן: "ויאמר משה אל אהרן מה עשה לך העם הזה וגו' ויאמר אהרן וגו'", שהתחיל אהרן לספר שוב מעשה העגל, וזהו תחילת מעשה עגל השני, עד: "וירא משה את העם כי פרע הוא וגו'".

תניא, רבי שמעון בן אלעזר אומר: לעולם יהא אדם זהיר בתשובותיו. שהרי מתוך תשובה שהשיבו אהרן למשה, כששאלו משה: מה עשה לך העם הזה — פקרו המינין לומר שיש ממש בעבודה זרה.

שנאמר בתשובת אהרן: "ואומר להם למי זהב התפרקו, ויתנו לי, ואשליכהו באש ויצא העגל הזה", ומתוך כך יכולים המינים לומר, שיש ממש בעבודה זרה, שהרי משמע מהפסוק שנוצר העגל מעצמו.

והם לא יאמינו מדרש חז"ל, שאמרו שעשו אותו הערב רב על ידי כישוף, או על ידי השם שהיה ביד מיכה [מהרש"א].

ברכת כהנים — נקריין ולא מתרגמין.

מאי טעמא?

משום דכתיב בה: "ישא ה' פניו אליך", וחיישינן שמא יאמרו שהקדוש ברוך הוא נושא פנים לישראל. ואינן יודעין שכדאי הן ישראל לשאת להם פנים, כדאיתא במסכת ברכות [כ' ע"ב], שאמר הקב"ה: אני אמרתי: "ואכלת ושבעת וברכת", והן מחמירין על עצמן עד כזית ועד כביצה [רש"י] 145.

מעשה דוד ואמנון — לא נקריין ולא מתרגמין.

ותמהינן: והא אמרת לעיל בהך ברייתא, דמעשה אמנון ותמר — נקרא ומתרגם?

ומתרגינן: לא קשיא. הא דאמרין דלא נקריין ולא מתרגמין — היינו היכא דכתיב: "אמנון בן דוד", שגנאי הוא לדוד. והא דאמרין דנקרא ומתרגם — היינו היכא דכתיב אמנון סתמא.

תנו רבנן: כל המקראות הכתובין בתורה לגנאי — קריין אותן לשבח¹⁴⁶, משום שגנאי הוא להוציא דבר מגונה מפיו [מהרש"א].

בגון, האי דכתיב: "ישגלנה" — קרינן: "ישכבנה"¹⁴⁷.

ולקרא כאלו היה כתוב כך בתורה, ולא יקרא בע"פ. דהיינו, שיסתכל על "ישגלנה", ויקרא כאלו היה כתוב שם "ישכבנה". דכיון שאסור לקרוא אפילו אות אחת שלא מן הכתב, יש לנו לומר על כל מה שאפשר, שהוא ג"כ מן הכלל הזה. ולכן, אם נטף שעה על מלת "ישגלנה", צריך להוציא ספר אחר בשבת. עיי"ש. וע"ע מה שכתב באג"מ בח"א סי' ל"ב [ד"ה והנה למה].

147. פירש המהרש"א, דהיינו משום דגנאי הוא להוציא דבר מגונה מפיו ככתבו ברבים, ולכן

ומי שאינו חולק כבוד לחכמים — פסול יש בו ריטב"א.

145. ובספרי במדבר [פסקה מ"ב ד"ה ישא] איתא, דכשישראל עושין רצונו של מקום, אזי "ישא ה' פניו אליך". וכשאין עושין רצונו, אזי "לא ישא פנים ולא יקח שוחד". עיי"ש.

146. כתב האגרות משה [או"ח ח"ג סי' מ"א, ד"ה ובדבר תיבות], דאף על פי שאין קורא כפי שכתוב בספר, מ"מ צריך להסתכל בתורה,